

บทที่ 1

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาจนถึงฉบับที่ 7 ในปัจจุบัน การพัฒนาประเทศทั้งในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมทำให้เกิดการสร้างงานของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนมากมาย การก่อสร้างจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศเพราะเป็นฐานรองรับอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมอื่น ๆ อีกนับประการ

ปัจจุบันมีการลงทุนในงานก่อสร้างโครงการใหญ่ ๆ มากมายมีมูลค่าปีละหลายหมื่นล้านบาท เช่น งานก่อสร้างเขื่อน สนามบิน ท่าเรือน้ำลึก ทางด่วนพิเศษ ถนน โครงการที่พักอาศัยและสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้น การก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในโครงการของราชการ หรือ รัฐวิสาหกิจ มักจะใช้วิธีประมูลงานเพื่อคัดเลือกผู้รับเหมาเข้ามาดำเนินการก่อสร้าง ดังนั้นการเขียนสัญญา (Tender Documents) และข้อกำหนดทางเทคนิค (Specification) จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักฐานการจ้างงานระหว่างเจ้าของงานและผู้รับเหมาและเป็นหลักในการดำเนินงานสำหรับคู่สัญญา อย่างไรก็ตามในการก่อสร้างจริงที่เกิดขึ้น มักจะมีเหตุการณ์เฉพาะหน้า หรือ เหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าเกิดขึ้นได้เสมอทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลง หรือ เพิ่มงานจากสัญญาที่ทำกันไว้เดิม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ ดังนั้นในสัญญาจึงมักมีข้อกำหนดของสัญญา ที่ระบุงถึงการเปลี่ยนแปลงงานและเพิ่มงาน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สัญญาเรียกชดเชย (Claim) ได้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและลดปัญหาโต้แย้งที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างกันได้

การเรียกชดเชยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การเรียกชดเชยโดยผู้รับเหมาต่อเจ้าของงาน และโดยเจ้าของงานต่อผู้รับเหมา โครงการหนึ่ง ๆ อาจมีการเรียกชดเชยได้หลายเรื่อง อันเนื่องมาจากสาเหตุที่แตกต่างกันออกไป

ในส่วนของผู้รับเหมาอาจมีการเรียกชดเชยขอเพิ่มราคางาน หรือขอต่อเวลาจากเจ้าของงาน ส่วนเจ้าของงานก็สามารถเรียกชดเชยจากผู้รับเหมาได้เช่นกัน ในกรณีที่ผู้รับเหมาไม่สามารถทำงานได้เสร็จทันสัญญา หรือให้ผู้รับเหมาแก้ไขซ่อมแซมงานที่ไม่ได้คุณภาพให้เสร็จเรียบร้อยตามสัญญา

การเรียกชดเชยจากผู้รับเหมาต่อเจ้าของงานนั้น จะมีผลกระทบต่อเจ้าของงาน ทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้น การใช้ประโยชน์จากงานก่อสร้างนั้นล่าช้าไป ซึ่งทำให้เจ้าของงานสูญเสียรายได้จากการผลิต และถ้าเป็นงานทางด้านสาธารณูปโภคแล้ว อาจทำให้ขาดความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชนได้ เป็นผลต่อความเจริญเติบโตมั่นคงของหน่วยงาน และต่อประเทศชาติได้ จากปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียกชดเชยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาหาสาเหตุที่ทำให้เกิดการเรียกชดเชย เพื่อหาแนวทางลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการศึกษางานวิจัยในเรื่องการเรียกชดเชยในการก่อสร้าง ที่ทำไว้ในอดีต พบว่า Diekman (1:74) ได้ทำการวิจัยการเรียกชดเชยที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาข้อมูลจากโครงการทั้งหมด 22 โครงการ ซึ่งก่อสร้างอยู่ในช่วงค.ศ. 1979 - ค.ศ. 1983 แต่ละโครงการมีงบประมาณค่าก่อสร้างตั้งแต่ 200,000 เหรียญสหรัฐ จนถึง 20,000,000 เหรียญสหรัฐ และมีการเรียกชดเชยทั้งหมดรวม 427 เรื่อง โดยแบ่งเป็นการเรียกชดเชยเพื่อขอต่อเวลาสัญญา 80 เรื่อง ขอเพิ่มเงิน 318 เรื่อง และถูกยกเลิก (Rejected) โดยเจ้าของงาน เนื่องจากไม่มีเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ 29 เรื่อง จากการวิจัยถึงสาเหตุที่ทำให้มีการเรียกชดเชยขอต่อเวลาสัญญา พบว่าสาเหตุที่ทำให้มีการต่อเวลามากที่สุดเกิดจากสภาพดินฟ้าอากาศ (Weather Conditions) ซึ่งขอต่อเวลาได้รวมทั้งสิ้น 400 วัน สำหรับการเรียกชดเชยขอเพิ่มเงินมีความรุนแรงเฉลี่ยมากถึงร้อยละ 6 จากจำนวนเงินทั้งหมดของโครงการ โดยสาเหตุที่ทำให้มีการเรียกชดเชยเงินมากที่สุดเกิดจากความผิดพลาดในการออกแบบ (Design Errors) โดยมีมากถึงร้อยละ 46 ของการเรียกชดเชยขอเพิ่มราคางานทั้งหมด

สาเหตุรองลงมาเกิดจาก การเปลี่ยนแปลงงานโดยเจ้าของงาน (Owner Initiated Changes) คิดเป็นร้อยละ 16 ของการเรียกชดเชยขอเพิ่มราคาร่างานทั้งหมด

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการเรียกชดเชยในการก่อสร้างนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ เอกสารวิทยานิพนธ์ในห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ แล้ว ไม่พบว่ามีการวิจัยในเรื่องการเรียกชดเชยนี้มาก่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องการเรียกชดเชยในงานก่อสร้าง โดยนำเอาโครงการก่อสร้างเขื่อนเชี่ยวหลานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้เคยร่วมทำงานในโครงการนี้ เป็นกรณีศึกษา เพื่อวิเคราะห์สาเหตุและปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียกชดเชย สำหรับใช้เป็นตัวอย่าง และเป็นแนวทางในการลดปัญหาจากการเรียกชดเชยในงานก่อสร้างโครงการต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยเรื่องการเรียกชดเชยในการก่อสร้างนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

- 1) เพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเรียกชดเชย
- 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงความถี่และความรุนแรงของการเรียกชดเชยจากสาเหตุและลักษณะงานต่าง ๆ
- 3) เพื่อศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียกชดเชยและการพิจารณาค่าชดเชย
- 4) เพื่อศึกษาสัญญาก่อสร้าง โดยเฉพาะข้อสัญญาที่เกี่ยวกับการเรียกชดเชย
- 5) เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการลดปัญหาจากการเรียกชดเชย
- 6) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการทำงานร่วมกัน และลดปัญหาได้แย่งระหว่างคู่สัญญา

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ทำการศึกษาการเรียกชดเชยในงานก่อสร้างจากโครงการก่อสร้างเขื่อนเชี่ยวหลาน ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้เป็นกรณีศึกษานี้เป็นข้อมูลที่ได้จากสัญญา C-2 ซึ่งเป็นสัญญางานก่อสร้างตัวเขื่อนและอาคารประกอบ ตาเนินการก่อสร้างโดย บริษัท เวียนนี้ ลาวอรัจกัต โดยมี บริษัท อิเล็กโทรคอนซัลท์ จากัต เป็นวิศวกรที่ปรึกษาให้แก่เจ้าของงาน

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษาแบ่งเป็นลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือ

- 1) ศึกษาจากหนังสือ ตำรา ข้อเขียน และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียกชดเชย
- 2) ศึกษาเอกสารสัญญาโครงการเขื่อนเชี่ยวหลาน โดยศึกษาอย่างละเอียดในข้อสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียกชดเชย
- 3) ศึกษาจดหมายโต้ตอบระหว่างผู้รับเหมา เจ้าของงาน และวิศวกรที่ปรึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียกชดเชย
- 4) ศึกษาจากการสอบถามผู้ที่เคยมีหน้าที่รับผิดชอบในงานก่อสร้าง และเกี่ยวข้องกับการพิจารณาการเรียกชดเชยในโครงการเขื่อนเชี่ยวหลาน
- 5) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาสาเหตุและปัญหาในการเรียกชดเชย ตลอดจนหาความถี่และความรุนแรงของการเรียกชดเชยจากสาเหตุ และลักษณะงานต่าง ๆ

6) วิเคราะห์ข้อมูลในการพิจารณาและต่อรองราคาในการเรียกชดเชย

7) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและ เสนอแนวทางลดปัญหาการเรียก

ชดเชย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาการเรียกชดเชยในงานก่อสร้าง มีดังนี้

1) ใช้เป็นแนวทางในการเตรียมงานก่อสร้างในอนาคต เช่น การสำรวจ การออกแบบ การเตรียมเอกสารสัญญา ฯลฯ และเป็นแนวทางในการควบคุมงานระหว่างก่อสร้าง เพื่อป้องกันหรือลดปัญหาจากการเรียกชดเชยให้น้อยลง

2) ทำให้งานก่อสร้างเป็นไปอย่างประหยัด โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดความเสียหายจากงานก่อสร้างล่าช้ากว่ากำหนด

3) ทำให้ลดปัญหาการโต้แย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาจากการเรียกชดเชย เป็นผลให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายด้วยความพอใจของทุกฝ่าย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย